

HỌC PHẦN

TRIẾT HỌC MÁC - LÊNIN

CHỦ NGHĨA DUY VẬT BIỆN CHỨNG

VẬT CHẤT VÀ Ý THỨC

(Slide này có thể được sử dụng cho quá trình tự học của sinh viên)

Chương 2

CHỦ NGHĨA DUY VẬT BIỆN CHỨNG

2.1. VẬT CHẤT VÀ Ý THỨC

2.2. PHÉP BIỆN CHỨNG DUY VẬT

2.3. LÝ LUẬN NHẬN THỨC

2.1. VẬT CHẤT VÀ Ý THỨC

2.2.1. Vật chất và các hình thức tồn tại của vật chất

2.2.2. Nguồn gốc, bản chất và kết cấu của ý thức

2.2.3. Mối quan hệ giữa vật chất và ý thức

2.2.2. Nguồn gốc, bản chất và kết cấu của ý thức

2.2.2. NGUỒN GỐC, BẢN CHẤT VÀ KẾT CẤU CỦA Ý THỨC

a. Nguồn gốc của ý thức

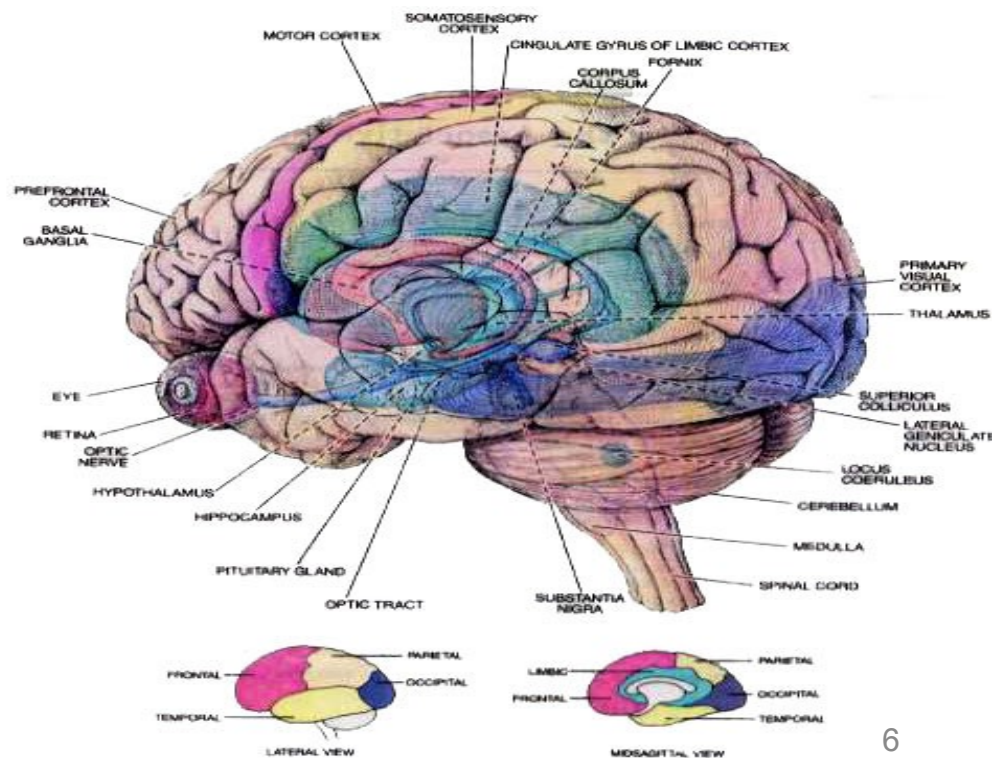
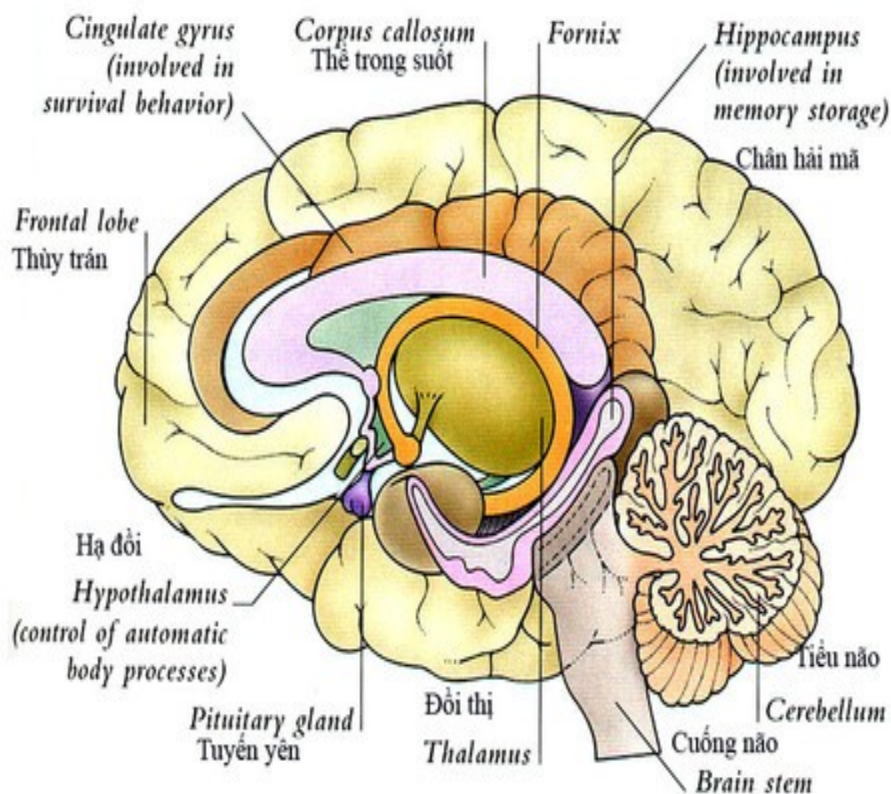
b. Bản chất của ý thức

c. Kết cấu của ý thức

a. Nguồn gốc của ý thức

* Nguồn gốc tự nhiên

Ý thức là thuộc tính của một dạng vật chất có tổ chức cao là bộ óc con người.

The Brain: Organ of the Mind

a. Nguồn gốc của ý thức

** Nguồn gốc tự nhiên*

Sở dĩ bộ óc con người là một tổ chức vật chất cao, lại có thể sinh ra ý thức là vì bộ óc là cơ quan phản ánh thông qua các giác quan của con người nên hoạt động ý thức đã hình thành.

a. Nguồn gốc của ý thức

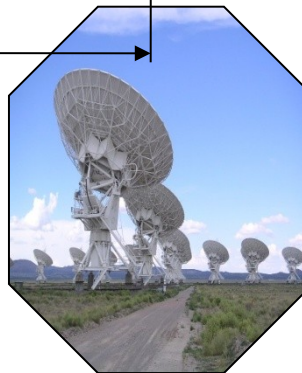
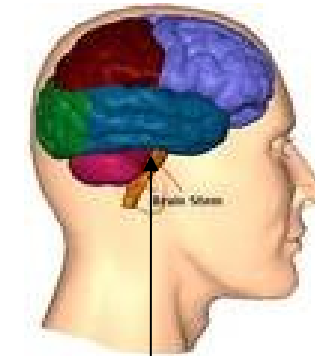
** Nguồn gốc tự nhiên*

Như vậy, bộ óc người (*cơ quan phản ánh về thế giới vật chất xung quanh*), cùng với thế giới bên ngoài tác động lên bộ óc chính là nguồn gốc tự nhiên của ý thức.

a. Nguồn gốc của ý thức

* Nguồn gốc tự nhiên

Như vậy, bộ óc người (*cơ quan phản ánh về thế giới vật chất xung quanh*), cùng với thế giới bên ngoài tác động lên bộ óc chính là nguồn gốc tự nhiên của ý thức.

a. Nguồn gốc của ý thức

** Nguồn gốc xã hội*

Nguồn gốc tự nhiên chưa đủ mà còn cần phải có lao động, ngôn ngữ và những quan hệ xã hội thì ý thức mới ra đời.

a. Nguồn gốc của ý thức

* Nguồn gốc xã hội

- **Lao động:** là điều kiện đầu tiên và chủ yếu để con người tồn tại, nhưng đồng thời cũng sáng tạo ra con người, cải tạo con người. Qua lao động mang tính tập thể xã hội làm xuất hiện

a. Nguồn gốc của ý thức

* Nguồn gốc xã hội

- **Ngôn ngữ:** là hệ thống tín hiệu vật chất mang nội dung ý thức. Không có ngôn ngữ thì ý thức không thể tồn tại và thể hiện được.

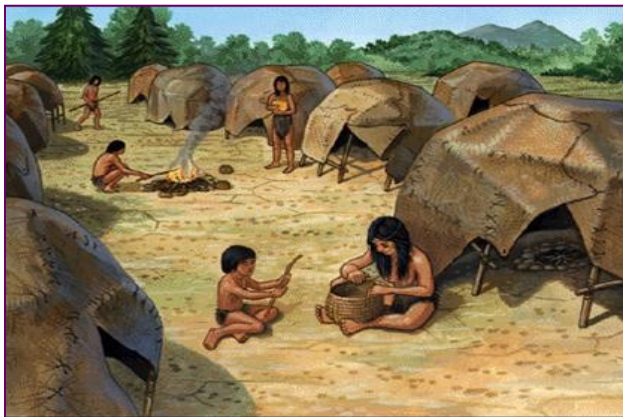
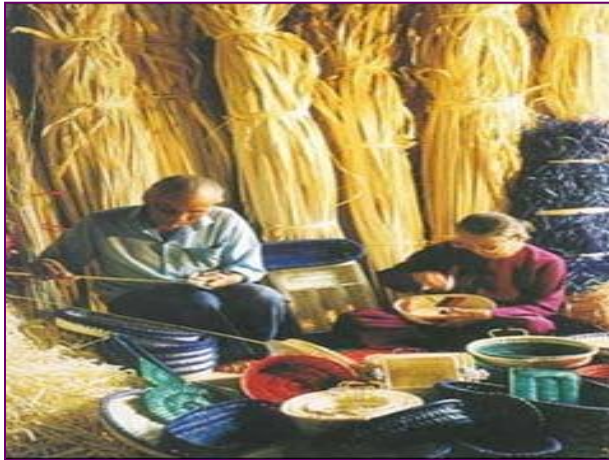
Vậy nguồn gốc xã hội là quan trọng nhất, **quyết định** sự ra đời và phát triển của ý thức trong đó hai yếu tố chính là lao động và thực tiễn xã hội.

a. Nguồn gốc của ý thức

* Nguồn gốc xã hội

Lao động & ngôn ngữ

a. Nguồn gốc của ý thức

Lao động canh nông lúa nước từ ngàn đời qua đã đúc nên kinh nghiệm quý báu của người Việt Nam

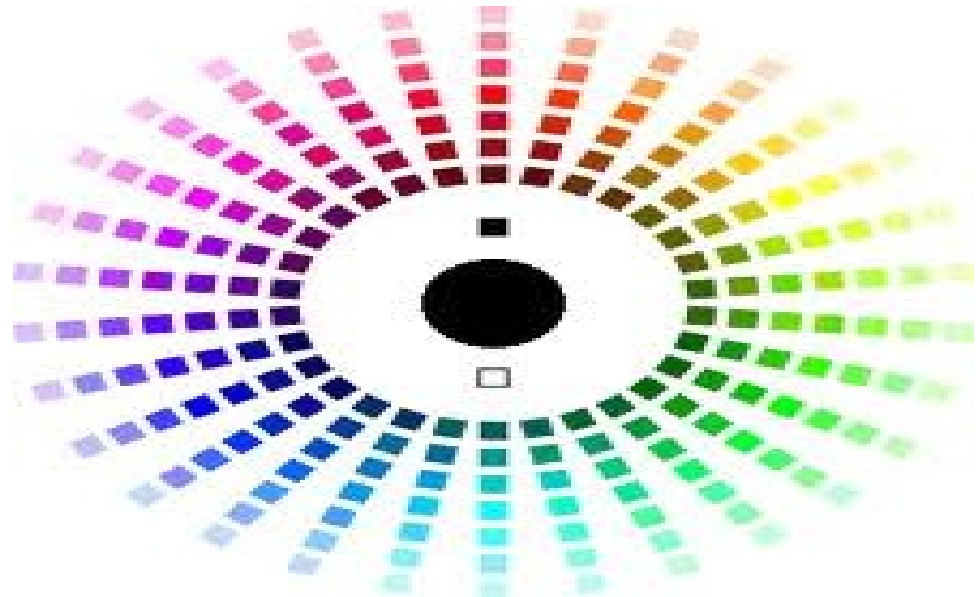
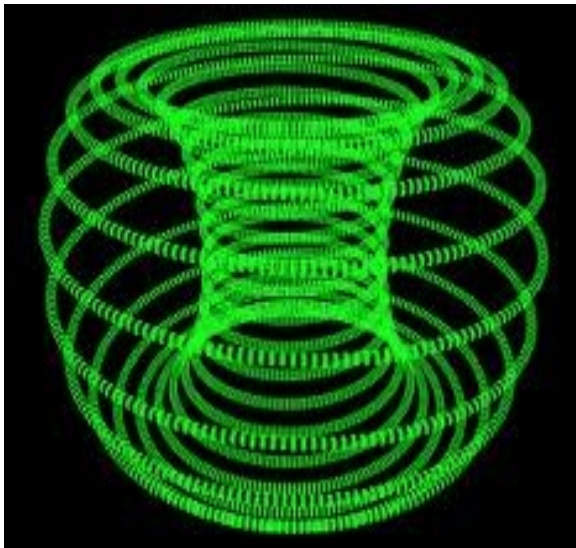
2.1. Nguồn gốc của ý thức

Không có lao động của các nhà khoa học thì cũng không thể có tri thức khoa học.

b. Bản chất của ý thức

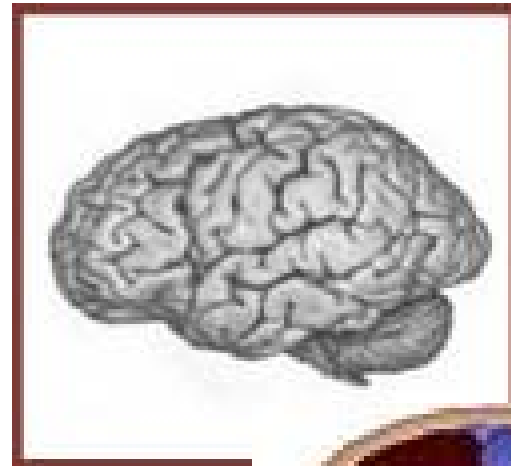
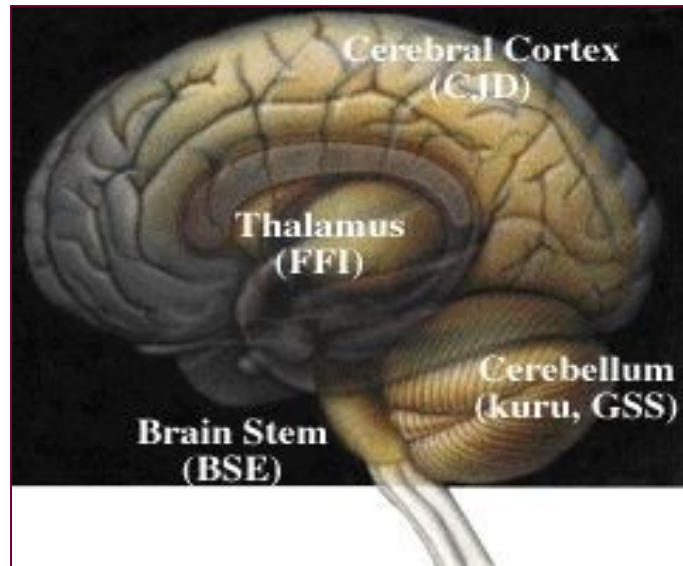
Bản chất của ý thức là sự phản ánh hiện thực khách quan vào trong đầu óc con người một cách năng động, sáng tạo.

b. Bản chất của ý thức

b. Bản chất của ý thức

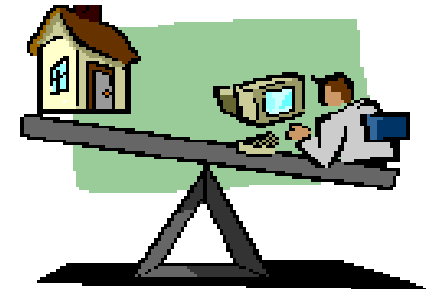
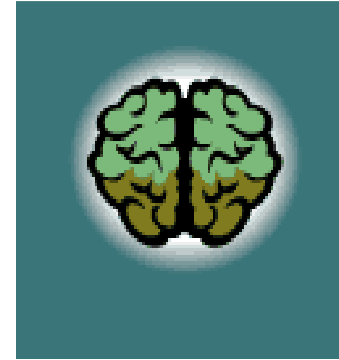
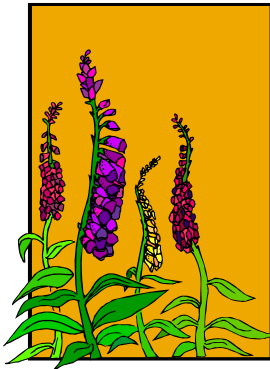

Ý thức là sự phản ánh thể giới vào óc người trên cơ sở lao động và ngôn ngữ.

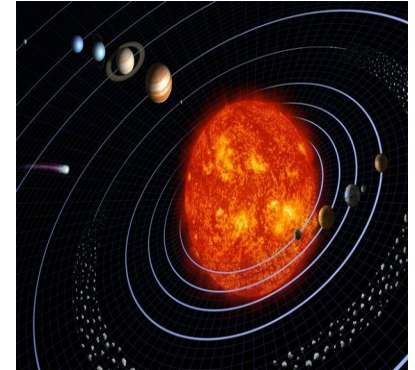
b. Bản chất của ý thức

Sự phản ánh sáng tạo TGKQ

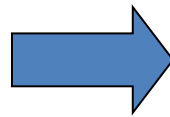

b. Bản chất của ý thức

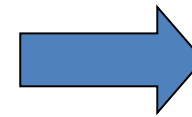
BẢN TÍNH PHẢN ÁNH SÁNG TẠO CỦA Ý THỨC

**Thế giới
khách quan**

**PHẢN ÁNH
THÔNG TIN**

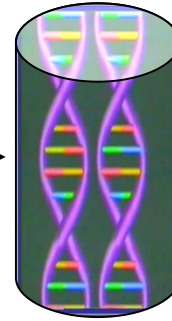

**MÔ HÌNH
LÝ THUYẾT**

Vượt qua phản ánh hiện tượng,
đạt tới khái quát hóa, trừu tượng hóa ..., các tồn tại khách quan,
đạt tới phản ánh cái bản chất, quy luật khách quan.

b. Bản chất của ý thức

BẢN TÍNH PHẢN ÁNH SÁNG TẠO CỦA Ý THỨC

Từ hiểu biết khách quan
đến sáng tạo khách quan qua thực tiễn

c. Kết cấu của ý thức

Ý thức được hiểu là một hiện tượng tâm lý xã hội có kết cấu phức tạp. Tùy theo cách tiếp cận, có thể chia cấu trúc của ý thức theo 2 chiều:

** Xét theo chiều ngang*

** Xét theo chiều dọc*

2.3. *Kết cấu của ý thức*

** Xét theo chiều ngang
(Kết cấu theo các yếu tố hợp thành)*

Bao gồm: Tri thức, Tình cảm, Niềm tin, Lý trí, Ý chí..., trong đó tri thức là yếu tố cơ bản.

* Xét theo chiều ngang

Tri thức

Tri thức là kết quả quá trình nhận thức của con người về thế giới hiện thực, làm tái hiện trong tư tưởng những thuộc tính, những quy luật của thế giới ấy và diễn đạt chúng dưới hình thức ngôn ngữ hoặc các hệ thống ký hiệu khác.

c. Kết cấu của ý thức

** Xét theo chiều ngang*

Tình cảm

Là sự cảm động
của con người
trong quan hệ của
mình với thực tại
xung quanh và đối
với bản thân mình.

c. Kết cấu của ý thức

** Xét theo chiều ngang*

Tri thức + Tình cảm = Niềm tin

c. Kết cấu của ý thức

** Xét theo chiều dọc*

- Tự ý thức

- Tiềm thức

- Vô thức

** Vấn đề trí tuệ nhân tạo*

Phân biệt ý thức con người và máy tính điện tử là 2 quá trình khác nhau về bản chất

Tài liệu tham khảo:

1. Giáo trình Triết học Mác-Lênin, dùng cho sinh viên đại học hệ không chuyên lý luận chính trị. Nhà xuất bản Chính trị quốc gia sự thật, 2021.
2. Giáo trình Triết học Mác-Lênin, dùng cho sinh viên đại học hệ chuyên lý luận chính trị. Nhà xuất bản Chính trị quốc gia sự thật, 2021.
3. Giáo trình Triết học Mác-Lênin. Nhà xuất bản Chính trị quốc gia, 2010.
4. Tham khảo tài liệu tiếng Anh tại:
<http://www.marxists.org/xlang/index.htm>
5. Viện Triết học, Viện Hàn lâm khoa học Liên Xô: *Lịch sử phép biện chứng* (6 tập), Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 1998.